

Idees clau i conclusions de la sessió **Transició energètica i acció climàtica en el sector domèstic** del Cicle de seminaris sobre transició energètica al món local. 18 i 19 de Juny de 2020

Al llarg de les dues sessions que han conformat aquest quart bloc del cicle les presentacions van pivotar al voltant del paper imprescindible de **lideratge i facilitació dels municipis per afavorir la transició energètica i l'acció climàtica**, a través de **l'apoderament de la ciutadania**. Un apoderament necessari per un canvi de model de baix cap a dalt, on la ciutadania està informada i és conscient del canvi que vol, per avançar cap a una ciutat millor, més sostenible i més equitativa.

És per això que els municipis han de tenir una **estratègia clara per assolir la participació activa**. Una estratègia que passa per planificar amb mètode les activitats d'educació, comunicació, participació i acció; abandonant pràctiques centrada en projectes tècnics o grans infraestructures, amb l'afegit d'algun d'aquests processos a nivell secundari. Quan una transició, un canvi o un nou equipament s'engega sense la convicció i la participació activa del veïnat, els resultats no acaben sent els experts, i sovint l'acció es converteix en contraproduent. Generar espais d'informació ciutadana, com **l'Oficina Sostenible**; espais de participació activa com la **Taula per l'Emergència Climàtica**, o ens adreçats a la facilitació i les accions amb la ciutadania, com **l'Agència de l'Energia**, són només alguns dels exemples d'espais de foment de l'acció ciutadana que cal que les estratègies locals comencin a integrar.

Els municipis són l'administració més propera a la ciutadania, per tant, han de tenir la capacitat de facilitar la informació correcta sense sobre informar la ciutadania o facilitant informacions contradictòries. És així com l'administració local s'ha de convertir en l'aliat de la ciutadania per superar els obstacles que se li presenten en l'avenç cap a un nou model energètic i en l'acció climàtica. Per tant, el primer pas és **eliminar tots aquells obstacles que estan en mans dels municipis**, com recull el darrer informe de Fundació Renewable. Eliminar barreres administratives o requisits massa exigents, són els primers passos que cal donar, **de la mà als incentius i les bonificacions**. Bonificacions que cal dissenyar adequadament per a que no perjudiquin els ingressos dels municipis, alhora que cal reclamar un finançament estructural que permeti al ajuntaments dur a terme la seva tasca, podent oferir incentius fiscals sense comprometre el bon funcionament de l'ajuntament

En l'acció climàtica local, abans de saltar a la generació renovable i l'autoconsum, cal saber **prioritzar l'eficiència i l'estalvi**, pel que cal incentivar activitats no tant atractives, com és la **rehabilitació**. La planificació de la rehabilitació a nivell d'edifici, de barri, de ciutat però també a escala supramunicipal és necessària per tal de prioritzar intervencions, en base a una recollida acurada de dades i models que ajudin a la presa de decisions. **Tant la rehabilitació com l'autoconsum han resultat ser processos complexos per a la ciutadania que requereixen d'acompanyament**. Requereixen d'un agent que pugui proporcionar la informació necessària, facilitar els tràmits i acompanyar en la presa de decisions, en les actuacions i donar suport en els aspectes financers, sovint un dels principals obstacles. Un obstacle, el financer, que esdevé el més important quan parlem de **persones vulnerables que cal integrar en aquesta transició**, amb polítiques i accions específiques. Com és el cas de EUROPACE Olot amb un fons social de garantia, o la SoleadaMonachil, amb instal·lacions fotovoltaïques gratuïtes per famílies vulnerables a partir de la compra col·lectiva d'instal·lacions.

Amb la col·laboració de:

En les ciutats més densament poblades, un dels grans reptes pel que fa l'autoconsum domèstic, segueixen sent els **edificis plurifamiliars**. La coordinació de l'escala de veïns i veïnes a l'hora de prendre decisions, que també requereix de facilitació i gestió. Una tasca per la **que els ajuntaments tenen capacitat i reconeixement**, i que alguns municipis com Rubí, han començat a implementar. En aquest sentit, el Col·legi d'Administradors de Finques de Barcelona i Lleida, coincideix en identificar la manca d'acord com un dels grans reptes, i més quan **el Codi Civil no és prou clar** pel que fa a la gestió i ús d'espais comuns.

Finalment, remarcar **el rol exemplificador** que tenen els ajuntaments, tant pel que fa els seus equipaments, tant pel foment de la iniciativa privada, individual o col·lectiva en accions que combatin el Canvi Climàtic i avancin cap a la sostenibilitat. Les accions innovadores cal que generin precedents, i per això, s'han de recollir les dades i que aquestes siguin accessibles, comprensibles i engrescadores de cara a promoure la replicació. El lideratge dels municipis és clau, es un procés de canvi que imprescindiblement ha de fer la ciutadania, acompanyada i assistida per les administracions locals per tal de superar les barreres que es presentin.

Recull d'experiències presentades

A continuació es presenten les idees clau de les iniciatives presentades al llarg de la sessió

Per part d'**Ecoserveis**, Marta García va fer una breu radiografia del heterogeni i difús sector domèstic als municipis. Una diversitat que afegeix complexitat a una transició que necessàriament ha de néixer des de baix, des de l'interès de la ciutadania. En els darrers anys s'han vist canvis en el sector, i avui dia hi ha un interès molt més elevat de la ciutadania en la transició energètica. **Els usuaris tenen clar que volen ser actius**, i no consumidors passius, però el com no està clar. Falta comunicació més clara entre l'administració i la ciutadania. Una comunicació que és encara més complexa quan pensem en la governança multinivell (de Europa al Municipi). Destacar el **rol capital dels municipis**, per ser els més propers, i amb més capacitat d'implicació, amb possibilitat de lluitar contra la informació asimètrica.

Esther Fanlo i Elisenda Pardell de l'**Ajuntament de Lleida**, van presentar les iniciatives de l'ajuntament respecte de l'adaptació de municipi al Canvi Climàtic, entre aquests, el (re)impuls de l'Agència de l'Energia. Iniciatives que s'han vist i es veuran afectades per la COVID-19 i les seves afectacions sobre "la nova normalitat". Entre les accions es troba l'impuls de la compra comunitària d'instal·lacions fotovoltaïques. Un impuls a través de l'acompanyament del municipi als veïns (habitatge unifamiliar) en tot el procés, comptant amb un **veí impulsor** (dinamitzador)

Per part de **Cíclica**, Joaquim Arcas va presentar **UrbanZeb**: el paraigües d'estratègies urbanes de transició energètica en edificis. Estratègies adreçades a la regeneració urbana, capa a ciutats més habitables, eficients i equitatives. Una estratègia transversal: de ciutat, però amb reflex a nivell de barri i edifici. A nivell de ciutat i de barri ja existeixen marcs que es poden agafar com estratègics, a nivell d'edifici Cíclica proposa el [passaport energètic](#). La innovació resideix en la construcció d'Urban Building Energy Models que construeixen base de dades a partir de totes les dades disponibles per tal de poder treballar en diferents escenaris, amb diferents simulacions, i que permeti prendre decisions a l'hora d'intervenir, establint objectius i prioritats clares.

Amb la col·laboració de:

Jordi Ayats, representant de la **Fundació EUROPACE** va presentar el programa HolaDomus, projecte que ha identificat les barreres a la rehabilitació per tal de donar-hi resposta. Una resposta que ha de sorgir des de la necessitat de la comunitat per tenir èxit. En aquest sentit, s'ha creat un **Agent que acompanya l'usuari** d'inici a fi de la rehabilitació, per superar des de l'experiència les diverses barreres. A Olot s'està duent a terme un projecte H2020 per donar suport en **rehabilitació a les famílies vulnerables** a través de: l'optimització dels usos, un **fons social de garantia** i l'estudi de les externalitats (també sobre salut i benestar físic i mental). Un fons social que facilita l'accés al finançament de les famílies vulnerables i on el risc és compartit entre l'administració i l'entitat financera: per cada euro aportat al fons, l'entitat privada n'aporta 4.

Per part de l'**ICAEN**, Lara Coll va presentar la nova [Setmana Europea de l'Energia Sostenible](#) 2020, en línia amb la [Setmana Europea de l'Energia Sostenible](#). Aquest any amb molts materials disponibles on-line, no només durant la setmana, sinó també per la resta de l'any. Per part de la **Diputació de Barcelona**, Enric Coll, va presentar nous recursos de la SEES2020 disponibles en obert, posant l'accent en el repte que suposa treballar amb persones, i no amb equipaments. Enlloc d'accions concretes, cal que els ajuntaments treballin des de la planificació i el mètode per assolir l'apoderament ciutadà a través de l'educació, comunicació participació i acció.

Inaugurant la segona sessió, Fernando Ferrando, president de la **Fundación Renovables**, va presentar els punts clau del darrer informe de la fundació "Bonificacions Fiscals a l'Autoconsum a les principals ciutats Espanyoles", on s'han analitzat les ciutats de més de 10.000 habitants. Dels 753 municipis estudiats, **un 41% presenten bonificacions**. L'informe recull també bones i males pràctiques dels ajuntaments, com pot ser l'exigència del 50% de cobertura de la demanda, un requisit sovint difícil de complir. En afegit, a Fundación Renovable exigeix al Govern d'Espanya que millori els ingressos estructurals dels Ajuntaments, per a que aquests no pateixin a l'hora de bonificar impostos com l'IBI, un dels principals ingressos dels municipis.

Imma Barrau, del **Col·legi d'Administradors de Finques de Barcelona i Lleidava** presentar les dificultats tècniques i socials que cal tenir en compte a l'hora de promoure instal·lacions fotovoltaïques en habitatge plurifamiliar. Va posar èmfasi en que cal empoderar l'usuari final, si es vol garantir la sostenibilitat, eficiència i bon ús de la instal·lació. Els processos en els que els veïns no estan ben informats i participen, acaben en mals usos o abandonament de la instal·lació. Per tot això cal un **tècnic facilitador**, que acompanyi els i les usuàries en tot el procés. A més a més, es va posar de manifest que un dels principals obstacles segueix sent la manca d'acord entre veïns. Respecte d'això, el Departament de Justícia s'ha manifestat sobre la interpretació del Codi Civil català pel que fa als acords de comunitat i autoconsum: ***Si la instal·lació de plaques es fa en un element comú, l'acord de la comunitat necessita majoria simple; així com també en un element privatiu. Pel que fa al lloguer, és clar que si és per més de 15 anys, 4/5 de quotes i de persones; i si és per menys de 15 anys, majoria simple.*** [Trobareu la resposta sencera aquí.](#)

Per part de l'**Ajuntament de Rubí**, Irene Perez, Joan de Mas, Albert Puig de l'equip Rubí Brilla van presentar les diferents actuacions del programa per mirar d'incentivar la transició energètica en l'àmbit domèstic sempre partint de l'estalvi i l'eficiència, i aprofitant la oportunitat de l'autoconsum. D'aquesta manera van presentar l'ampli ventall de tallers per a ciutadania, comerços i escales veïns (amb potencials d'estalvi detectats de fins a 1700€); el grup de compra agregada d'energia (per indústries i comerços); el **servei automatitzat d'optimització de factures** (només accedint a CUPS) que també informa sobre el potencial fotovoltaic o la [finestreta d'autoconsum](#). Una finestreta que facilita un informe de potencial solar, i recull moltes consultes sobre els incentius fiscals.

Amb la col·laboració de:

A partir d'aquests serveis, s'ha engegat el projecte pilot [Comunitats Rubí Brilla](#). Es busquen 10 comunitats de veïns que per a la instal·lació de fotovoltaica com a inici d'un procés de rehabilitació integral, finançat a través dels estalvis de la solar. En tot el procés **l'Ajuntament té el rol imprescindible de lideratge i coordinació**, per facilitar l'accés a la informació i la presa de decisions.

Marta Oliver, de **l'Ajuntament de Sant Cugat** va presentar les iniciatives per fomentar la transició energètica per als ciutadans. Entre les eines destaquen **l'Oficina Sostenible**, punt de referència en sostenibilitat del municipi, i la **Taula Ciutadana d'Emergència Climàtica**, espai de participació i reflexió que ha establert aquest 2020 les línies d'actuació del municipi per adaptar-se al Canvi Climàtic. Pel que fa a l'autoconsum Sant Cugat es troba entre els municipis amb més instal·lacions i més potencia instal·lada. La ordenança que obliga a instal·lar FV quan s'instal·la aerotermia, ha ajudat a assolir aquest números. Gràcies a la col·laboració amb empreses locals, s'ha millorat la informació accessible i els formularis per facilitar-ne la tramitació. Tot i així la majoria dels expedients trigant una mitja de 1 any en ser aprovats. L'Ajuntament incideix per a que el mantenidor informi els usuaris sobre el rendiment de la instal·lació, obligant també a la instal·lació i accessibilitat dels diferents comptadors, i amb un monitoreig de fins a 10.000 d'aquestes llars.

Per tancar la sessió Francisco Álvarez y José Miguel Granados. **Ayuntamiento de Monachili** la [Oficina Municipal de l'Energia](#), van presentar la "SoleadaMonachil" el programa municipal de compres col·lectives d'instal·lacions fotovoltaïques. La primera "soleada" es va impulsar al març del 2019, per particulars i PYMES. L'Ajuntament garanteix la qualitat de l'empresa instal·ladora, així com el bon ús de la inversió; la compra col·lectiva abarateix costos. La OME va establir criteris de selecció que prioritzaven les instal·ladors locals. Les condicions contractuals contemplaven també que cada 15 instal·lacions, la instal·ladora havia d'aportar-ne una a partir de recursos propis per instal·lar-la en llars vulnerables. La "soleada" impulsada des del municipi va desbloquejar un sector on els privats també van prendre la iniciativa. La OME va dur a terme 120 informes: informes que cobreixen 3 escenaris que van des de la cobertura total fins a la cobertura mínima (òptima, econòmica i plus). A partir de les instal·lacions dutes a terme s'ha observat com les instal·lacions cobreixen entre un 24% i un 36% de la demanda, i suposen un estalvi de 500€ per particulars i 1500€ per PIMES, aproximadament. A partir d'aquestes instal·lacions es volen treballar comunitats energètiques, gràcies a la nova normativa.

Tota la informació (presentacions, vídeo de la sessió i fotos) al web de la Diputació de Barcelona <https://www.diba.cat/es/web/xarxasost/ordre-cronologic#TE2019>. Volem recordar que a les mateixes presentacions trobareu links que donen accés a recursos, portal de tràmits i més informació d'interès.

Amb la col·laboració de: